

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ VE PORTEKİZ CUMHURİYETİ ARASINDA
YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN
ANLAŞMA VE EKİ PROTOKOLÜN ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN**

(Resmî Gazete ile yayımı: 9.10.2003 Sayı: 25254)

Kanun No
4979

Kabul Tarihi
2.10.2003

MADDE 1. - 19 Şubat 2001 tarihinde Lizbon’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti ve Portekiz Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma” ve eki “Protokol”ün onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
VE
PORTEKİZ CUMHURİYETİ ARASINDA
YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN
ANLAŞMA

Bundan sonra “Âkit Taraflar” olarak anılacak olan Türkiye Cumhuriyeti ve Portekiz Cumhuriyeti;

İki Devlet arasındaki ekonomik işbirliğini artırma arzusu ile,

Eşitlik ve karşılıklı fayda temelinde bir Âkit Tarafın yatırımcılarınca diğer Âkit Tarafın ülkesinde yapılmış yatırımları teşvik etmeye ve bu yatırımlar için olumlu koşullar yaratmaya niyet ederek,

İstikrarlı bir yatırım ortamı meydana getirmek ve ekonomik kaynakların en etkin biçimde kullanılmalarını sağlamak üzere, yatırımların adil ve eşit muameleye tâbi tutulmasının gerektiği hususunda mutabık kalarak,

Yatırımların teşviki ve karşılıklı korunması ile ilgili bir anlaşma yapılması kararıyla,

Aşağıdaki şekilde anlaşmaya varmışlardır:

MADDE 1

Tanımlar

İşbu Anlaşmada:

1. “Yatırım” terimi, ev sahibi Âkit Tarafın kanun ve nizamlarına uygun olarak, bir Âkit Tarafın yatırımcılarınca diğer Âkit Tarafın ülkesinde yatırılmış her türlü malvarlığı ve bunlarla kısıtlı olmamak koşuluyla, özellikle aşağıdakileri içerir:

(a) taşınır ve taşınmaz mallar, aynı zamanda ipotek, tedbir, rehin ve diğer benzer haklar gibi diğer aynî haklar;

- (b) hisse senetleri, sermaye hisseleri ya da şirketlere iştirakin diğer şekilleri;
- (c) para alacakları veya malî değeri olan diğer haklar;
- (d) telif hakları, patentler, sınaî tasarımlar, ticarî markalar, teknik prosesler, know-how ve peştemaliye gibi fikrî mülkiyet hakları ve diğer benzer haklar;
- (e) doğal kaynakların aranması, araştırılması ve işletilmesi ile ilgili imtiyazları da içerecek şekilde, kanun, bir sözleşme veya yetkili bir devlet otoritesinin bir idarî kararı kapsamında verilmiş imtiyazlar.

Varlıkların yatırılma biçimindeki herhangi bir değişiklik, bu gibi bir değişikliğin ilgili Âkit Tarafın kanun ve nizamlarına aykırı olmamak koşuluyla, bunların yatırım olarak nitelendirilmesini etkilemez.

2. “Gelirler” terimi, belirli bir sürede yatırımlardan elde edilen, bunlarla kısıtlı olmamak kaydıyla; özellikle kârlar, temettüer, faizler, royaltier, teknik yardım bedelleri veya yatırımlarla ilgili gelirlerin diğer biçimlerini ifade eder.

Yukarıda tanımlandığı şekilde, yatırımlardan kaynaklanan gelirlerin tekrar yatırıldığı durumlarda, tekrar yatırımdan kaynaklanan gelirler de ilk yatırımlarla ilgili gelirler olarak kabul edilecektir.

3. “Yatırımcı” terimi :

(a) kanunlarına uygun olarak, Âkit Taraflardan her birinin vatandaşlığını haiz gerçek kişileri ve

(b) merkez büroları Âkit Taraflardan birinin ülkesinde bulunan ve bu Âkit Tarafın kanunlarına uygun olarak teşekkül etmiş veya kurulmuş şirketleri, ticarî firmaları veya diğer şirketler veya ortaklıkları da içerecek şekilde tüzel kişileri, ifade eder.

4. “Ülke” terimi; kara ülkesini, karasularını aynı zamanda, uluslararası hukuka uygun olarak, doğal kaynakların araştırılması, işletilmesi, korunması ve yönetilmesi amacıyla üzerinde yargılama hakkına sahip oldukları deniz alanlarını ifade eder.

MADDE 2

Yatırımların Teşviki ve Korunması

1. Her bir Âkit Taraf diğer Âkit Tarafın yatırımcılarınca ülkesinde yapılmış yatırımları mümkün olduğunca teşvik edecek ve bu gibi yatırımları herhangi üçüncü bir ülke yatırımcılarının yatırımlarına benzer durumlarda tanıdığından daha az elverişli olmayacak bir şekilde, kanun ve nizamlarına uygun olarak ülkesine kabul edecektir. Söz konusu Âkit Taraf bu gibi yatırımlara herhalde adil ve eşit muamele tanyacaktır.

2. Âkit Taraflardan herbirinin yatırımcılarının yatırımları diğer Âkit Tarafın ülkesinde tam koruma ve güvenliğe sahip olacaktır.

Her bir Âkit Taraf diğer Âkit Tarafın yatırımcılarının ülkesindeki yatırımlarının yönetimine, sürdürülmesine, kullanımına, yararlanılmasına veya elden çıkarılmasına makul olmayan, keyfi veya ayrımcı herhangi bir yolla engel olmayacaktır.

MADDE 3

Yatırımlara Uygulanacak Muamele

1. Bir Âkit Tarafın yatırımcılarınca diğer Âkit Tarafın ülkesinde gerçekleştirilen yatırımlara, aynı zamanda bunlardan kaynaklanan gelirlere, adil, eşit ve sonraki Âkit Tarafın kendi yatırımcılarının veya herhangi bir üçüncü devlet yatırımcılarının yatırımlarına ve gelirlerine uyguladığından daha az elverişli olmayan bir muamele uygulanacaktır.

2. Bir Âkit Tarafın yatırımcılarına, diğer Âkit Tarafça, yatırımlarının yönetimi, sürdürülmesi, kullanımı, yararlanılması veya elden çıkarılması ile ilgili olarak sonraki Âkit Tarafın kendi yatırımcılarına veya herhangi bir üçüncü devletin yatırımcılarına uyguladığından daha az elverişli olmayan bir muamele uygulanacaktır.

3. Âkit Tarafların yabancıların girişi, ikameti ve çalışması ile ilgili kanun ve nizamlarına tâbi olarak, her bir Âkit Taraf diğer Âkit Tarafın yatırımcıların yatırım maksadıyla ve yatırımlarıyla ilgili faaliyetler için ülkesine girişi ve kalması ile ilgili taleplerini iyi niyetle inceleyecektir.

MADDE 4

İstisnalar

Madde 2 ve 3'ün hükümleri bir Âkit Tarafın aşağıda belirtilenlerden dolayı tanımış olabileceği herhangi bir muamele, tercih veya ayrıcalığın faydalarını diğer Âkit Tarafın yatırımcılarına da tanımakla yükümlü olduğu şeklinde yorumlanmayacaktır.

(a) halihazırda yapılmış ya da gelecekte yapılacak serbest ticaret bölgesi, gümrük birliği, ortak pazar veya Âkit Taraflardan birinin taraf olduğu veya olabileceği diğer bölgesel ekonomik işbirliği biçimlerini de içermek üzere benzer nitelikte uluslararası anlaşmalar;

(b) tamamen veya esas olarak vergilendirmeye ilişkin olan herhangi bir uluslararası anlaşma.

MADDE 5

Kamulaştırma

1. Âkit Taraflardan birinin yatırımcılarınca diğer Âkit Tarafın ülkesinde gerçekleştirilen yatırımlar, yürürlükteki hukuk çerçevesinde, kamu yararı amacıyla, ayrımcı olmayacak biçimde ve zamanında, yeterli ve etkin tazminat ödeyerek yapılanların dışında, kamulaştırmayacak, devletleştirilmeyecek veya kamulaştırma veya devleştirmeye (bundan sonra kamulaştırma olarak anılacaktır) benzer etkiler yaratan uygulamalara maruz bırakılmayacaktır.

2. Bu gibi bir tazminat, kamulaştırılan yatırımın, hangisi önce ise, kamulaştırılma tarihindeki veya kamulaştırmanın öğrenilmesinden hemen önceki piyasa değerine eşit olacaktır. Tazminat gecikmesiz olarak ödenecek ve ödeme tarihine kadar faiz içerecektir.

3. Yatırımları kamulaştırılan yatırımcı, kamulaştırmayı gerçekleştiren Âkit Tarafın hukuku kapsamında davasının ve işbu Madde'deortaya konulan prensiplere uygun olarak yatırımının değerinin tespiti konusunun bu Âkit Tarafın adli veya diğer yetkili mercilerince hızlı bir şekilde gözden geçirilmesi hakkına sahip olacaktır.

MADDE 6

Kayıpların Tazmini

Yatırımları; savaş veya silahlı çatışma, olağanüstü hal veya diğer benzer olaylar nedeniyle diğer Âkit Tarafın ülkesinde zarara uğrayan Âkit Taraflardan birinin yatırımcıları, bu Âkit Tarafça, bu Âkit Tarafın, söz konusu zararların karşılanması bakımından, kendi yatırımcılarına ya da herhangi bir üçüncü ülke yatırımcılarına gösterdiği muameleden hangisi daha elverişli ise, daha az elverişli olmamak kaydıyla, o muameleye tabi tutulacaktır.

MADDE 7

Transferler

1. Her bir Âkit Taraf, diğer Âkit Tarafın bir yatırımcısının ülkesindeki bir yatırımıyla ilgili bütün ödemelerin kendi ülkesinden içeriye ve dışarıya gecikme olmaksızın serbestçe transfer edilebilmesini garanti edecektir. Bu gibi transferler, bunlarla kısıtlı olmamak koşuluyla, özellikle aşağıdakileri içerir:

(a) sermaye ve yatırımları sürdürmek veya artırmak için gerekli ek meblağlar;

(b) işbu Anlaşmanın 1 inci Maddesinin 2 nci Paragrafında tanımlanmış gelirler;

(c) kullanımdaki fonlar ve yatırımlar ile ilgili kredilerin geri ödemesi;

(d) bir yatırımın satışından veya tamamının veya bir kısmının tasfiyesinden elde edilen meblağlar;

(e) işbu Anlaşmanın 5 inci ve 6 ncı maddelerinde sözü edilen herhangi bir tazminat veya diğer ödeme; veya

(f) işbu Anlaşmanın 8 inci maddesine uygun olarak yapılmış ödemeler;

(g) diğer Âkit Tarafın ülkesinde, bir yatırım ile ilgili uygun çalışma izinlerini almış olan bir Âkit Tarafın vatandaşlarının aldıkları maaş, ücret ve diğer gelirleri,

(h) bir yatırım uyuşmazlığından kaynaklanan ödemeler.

2. İşbu Maddede sözü edilen transferler, transferin yapıldığı tarihte geçerli olan döviz kuru üzerinden konvertibl para birimiyle yapılacaktır.

MADDE 8

Halefiyet

1. Eğer Âkit Taraflardan biri veya yetkili ajansı diğer Âkit Tarafın ülkesinde yapılmış bir yatırım ile ilgili olarak ticarî olmayan riskleri kapsayan bir garantinin sonucu olarak yatırımcılarından birine herhangi bir ödeme yaparsa, önceki Âkit Taraf bu yatırımcının haklarına halef olacaktır ve bu hakları gerçek sahibi gibi aynı şart ve koşullara göre kullanacaktır.

2. Bir Âkit Taraf ile sigortalayan arasındaki uyuşmazlıklar, işbu Anlaşmanın 10 uncu Maddesi hükümleri uyarınca çözümlenecektir.

MADDE 9

Âkit Taraflar Arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü

1. İşbu Anlaşmanın yorumu veya uygulaması ile ilgili Âkit Taraflar arasındaki uyuşmazlıklar mümkün olduğunca diplomatik yollar vasıtasıyla gerçekleştirilecek müzakereler ile çözümlenmelidir.

2. Eğer Âkit Taraflar görüşmelerin başlamasından sonra altı ay içinde bu gibi bir çözüme varamazlarsa, uyuşmazlık herhangi bir Âkit Tarafın talebi üzerine, işbu Maddenin hükümlerine uygun olacak şekilde kurulmuş bir tahkim heyetine sunulabilir.

3. Tahkim heyeti her bir vaka için şu şekilde oluşturulacaktır: Âkit Taraflardan her biri bir hakem tayin edecek ve bu iki hakem, her iki Âkit Tarafın diplomatik ilişkilerinin bulunduğu üçüncü bir Devletin bir vatandaşını, her iki Âkit Taraf tarafından başkan olarak atanmak üzere teklif edecektir. Hakemler iki ay içinde tayin edilecek ve Âkit Taraflardan birinin diğerine söz konusu uyuşmazlığı bir tahkim heyetine sunmak istediğini bildirdiği tarihten itibaren üç ay içinde başkan tayin edilecektir.

4. Eğer İşbu Maddenin 3 üncü paragrafında belirtilen sürelele uyulmazsa, her bir Âkit Taraf, herhangi bir diğer anlaşmanın yokluğunda, Uluslararası AdaletDivanı Başkanını gerekli atamaları yapmaya davet edebilir. Eğer Başkan görevini yerine getirmekten alıkonursa, veya Âkit Taraflardan birinin vatandaşı ise, Başkan Yardımcısı gerekli atamaları yapmaya davet edilecektir.

Eğer Başkan Yardımcısı da Âkit Taraflardan birinin vatandaşı ise veya herhangi bir diğer sebep yüzünden söz konusu atamaları yapması engelleniyorsa, atamalar Divanın Âkit Taraflardan birinin vatandaşı olmayan bir sonraki kıdemli üyesi tarafından yapılacaktır.

5. Tahkim Heyeti, Heyet Başkanının seçildiği tarihten itibaren üç ay içinde, işbu Anlaşmanın diğer maddeleriyle tutarlı olacak şekilde usul kuralları üzerinde anlaşmaya varacaktır. Böyle bir anlaşmanın olmaması halinde, Tahkim Heyeti, genel kabul görmüş uluslararası tahkim usulü kurallarını dikkate alarak usul kurallarını tayin etmesini Uluslararası Adalet Divanı Başkanından talep edecektir.

6. Aksi kararlaştırılmadıķça, üçüncü hakemin seçildiği tarihten itibaren sekiz ay içinde, bütün beyanlar yapılacak, bütün duruşmalar tamamlanacak ve Tahkim Heyeti, hangisi daha sonra gerçekleşirse, son beyanlardan veya duruşmaların bittiği tarihten sonra iki ay içinde karara varacaktır.

7. Tahkim heyeti oy çokluğuna göre hüküm verecektir. Heyetin kararları her iki Âkit Taraf üzerinde nihai ve bağlayıcı olacaktır. Her bir Âkit Taraf kendi üyesinin ve tahkim işlemleri sırasındaki temsilinin masraflarından sorumlu olacaktır. Her iki Âkit Taraf diğer harcamaların yanında Başkanın harcamalarını da eşit olarak paylaşacaklardır. Tahkim Heyeti giderler ile ilgili farklı bir karar alabilir.

MADDE 10

Bir Âkit Taraf ile Diğer Âkit Tarafın Yatırımcısı Arasındaki

Uyuşmazlıkların Çözümü

1. Âkit Taraflardan biri ile diğer Âkit Tarafın bir yatırımcısı arasındaki, bu yatırımcının ilk Âkit Tarafın ülkesindeki bir yatırımı ile ilgili çıkabilecek herhangi bir uyuşmazlık yatırımcı tarafından yazılı olarak bu Âkit Tarafa bildirilecek ve uyuşmazlık mümkün olduğunca görüşmeler yoluyla dostça çözümlenecektir.

2. Eğer bu gibi bir uyuşmazlık, çözüm için talep tarihinden itibaren altı aylık bir süre içinde çözümlenemezse; ilgili yatırımcı, uyuşmazlığı,

a) Âkit Tarafların karar için yetkili mahkemelerine; veya

b) 18 Mart 1965 tarihinde Washington D.C.'de imzaya açılan Devletler ile Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü Sözleşmesi ile kurulmuş olan uzlaştırma veya tahkim için Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü için Uluslararası Merkezine (ICSID);

c) Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonunun Tahkim Kuralları usulüne göre bu maksatla kurulacak bir tahkim mahkemesine; sunabilir.

Şu şartla ki; ilgili yatırımcı, uyuşmazlığı, uyuşmazlığa taraf olan Âkit Tarafın adli mahkemelerine sunmuşsa, bir yıl içinde nihai kararın alınmamış olması gerekir.

3. Hiç bir Âkit Taraf tahkime sunulmuş herhangi bir sorunu dava sonuçlanana veya bir Âkit Tarafın karara uymamasına kadar diplomatik yollar vasıtasıyla izlemeyecek veya aynı sorunu Madde 9'da tanımlandığı şekilde uyuşmazlıkların çözümü usulüne sunmayacaktır.

4. Tahkim:

a) işbu Anlaşmanın hükümlerine;

b) kanunlar ihtilafı ile ilgili kuralları da içermek üzere, ülkesinde yatırım yapılan Âkit Tarafın ulusal kanun ve nizamlarına dayanacaktır.

5. Tahkim kararı ülkesinde sorunlu yatırımın yerleşik olduğu Âkit Tarafın iç hukukuna uygun olarak yürütülebilir olacaktır.

MADDE 11

Diğer Kuralların Uygulanması

Eğer Âkit Taraflardan birinin hukuk kuralları veya uluslararası hukuk kapsamında şu anda mevcut bulunan veya bu Anlaşmaya ek olarak bundan sonra Âkit Taraflar arasında tesis edilen yükümlülükler diğer Âkit Tarafın yatırımcılarının yatırımlarına işbu anlaşma ile sağlanandan daha elverişli genel veya özel bir muamele sağlayan bir düzenleme içeriyorsa, bu gibi hükümler daha lehte oldukları ölçüye kadar işbu Anlaşmaya üstün gelirler.

MADDE 12

Anlaşmanın Uygulanması

İşbu Anlaşma bir Âkit Tarafın yatırımcılarına diğer Âkit Tarafın ülkesinde ilgili kanunî hükümlere uygun olarak bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra yapılanlar yanında öncesinde yapılan yatırımlara da uygulanacaktır.

MADDE 13

Danışmalar

Âkit Tarafların temsilcileri, gerekli olduğunda, işbu Anlaşmanın uygulanmasını etkileyen herhangi bir sorun üzerinde danışmalarda bulunacaktır. Bu danışmalar Âkit Taraflardan birinin teklifi üzerine diplomatik yollarla kararlaştırılacak yerde ve zamanda yapılacaktır.

MADDE 14

Yürürlüğe Girme ve Yürürlük Süresi

1. İşbu Anlaşma Âkit Tarafların birbirlerine dahili anayasal işlemlerinin tamamlandığını yazılı olarak bildirmesinden 30 gün sonra yürürlüğe girecektir.

2. İşbu Anlaşma 10 yıllık bir süre için yürürlükte kalacak ve sona ermesinden 12 ay önce Âkit Taraflardan birinin Anlaşmayı sona erdirmeye niyetini yazılı olarak diğer Âkit Tarafa bildirmemesi halinde daha sonra da yürürlükte kalmaya devam edecektir.

3. İşbu anlaşmanın sona erme tarihinden önce yapılmış yatırımlar ile ilgili olarak, İşbu Anlaşmanın 1 inci Maddesinden 13 üncü Maddesine kadar olan hükümleri sona erme tarihinden itibaren 10 yıllık bir ilave süre için daha yürürlükte kalacaktır.

Bu Anlaşmayı Tarafların aşağıda imzaları olan tam yetkili temsilcileri, huzurlarında imzalamışlardır.

İki kopya olarak Lizbon'da, 19 Şubat 2001 tarihinde Türkçe, Portekizce ve İngilizce dillerinde hepsi de asıl olarak imzalanmıştır.

Yorumda farklılık olması halinde İngilizce metin esas alınacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ADINA

(İmza)

PORTEKİZ CUMHURİYETİ

ADINA

(İmza)

PROTOKOL

Türkiye Cumhuriyeti ve Portekiz Cumhuriyeti arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasının imzalanması sırasında tarafların aşağıda imzaları olan tam yetkili temsilcileri işbu Anlaşmanın tamamlayıcı bir parçasını oluşturan aşağıdaki hükümler üzerinde de anlaşmışlardır:

1. İşbu Anlaşmanın 2 nci Maddesi ile ilgili olarak:

İşbu Anlaşmanın 2 nci Maddesinin hükümleri bir Âkit Tarafın yatırımcılarının diğer Âkit Tarafın ülkesinde halihazırda kurmuş olduğu ve genişletmeyi arzu ettiği faaliyetlerine veya diğer sektörlerde gerçekleştirmeyi arzu ettiği faaliyetlere de uygulanabilir olacaktır.

Bu gibi yatırımlar yeni yatırımlar olarak sayılacak ve bu açıdan işbu Anlaşmanın 2 nci Maddesine göre yatırımların kabulü ile ilgili kurallara uygun olarak yapılacaktır.

2. İşbu Anlaşmanın 3 üncü Maddesi ile ilgili olarak:

Âkit Taraflar işbu Anlaşmanın 3 üncü Maddesinin hükümlerini, Âkit Taraflardan her birinin ikamet yerlerinin veya sermayelerinin yatırıldığı yer ile ilgili olarak aynı durumda olmayan vergi mükellefleri arasında ayırım yapan vergi kanunlarının ilgili hükümlerini uygulamayı hakkı saklı olacak şekilde değerlendirecektir.

Lizbon'da 19 Şubat 2001 tarihinde Türkçe, Portekizce ve İngilizce dillerinde, hepsi de asıl olarak imzalanmıştır. Yorumda farklılık halinde İngilizce metin esas alınacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ADINA

(İmza)

PORTEKİZ CUMHURİYETİ

ADINA

(İmza)

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cilt	Birleşim	Sayfa
3	27	546
19	98	258
27	2	52:53, 205:228

I- Gerekçeli 194 S. Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2 nci Birleşim tutanağına bağlıdır.

II- Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dışişleri Komisyonu görüşmüştür.

III- Esas No. : 1/461